

Tartu Uue teatri suvel mängitud „Serafima + Bogdan“ (lavastaja Ivar Põllu) oli üks aasta tipptöid, ehedalt teatraalne ja kujundlik tervik, kus näitlejad, kujundus, muusika ja helid põimuvad ja täiendasid üksteist. Serafima – Ilo-Ann Saarepera.

Gabriela Urm

Eesti teatris ei ole praegu ülearu head ajad

Teatrikriitik Kadi Herkül: „Suuremate teatrite seas on repertuaarilt huvitav ja tasakaalustatud olnud sel aastal Viljandi Ugala.“

TAMBET KAUGEMA

Lõppevale teatriaastale vajutas oma valusa pitseri juba teist aastat maailma embav pandeemia. Kevadel mitmeks kuuks suletud teater pääses suve hakul kui paisu tagant ning suveteatriga ujutati üle kõik niidud, metsad, küünid, mõisaõued ja tööstushooned. Paraku jäi kvantiteet siin alla kvaliteedile. „Mõnevõrra üllatab, et pärast pikka kevadist pausi ei sündinud teatrite avanedes loomingulist plahvatust, ehkki teatritegijail oli justkui aega mõelda ja mõtiskleda,“ nendib teatrikriitik ja Eesti Teatrilidu sõnalavastuste auhindade žürii esimees Kadi Herkül.

Kuidas on nüüd juba teine pandeemiast vormitud lopergune teatri-aasta mõjunud teatri käekäigule?

Mõjunud on see kindlasti. Mingis mõttes oli lõppev aasta nagu pahupidi pööratud püramiid: kuigi suveteater on olnud juba pikka aega teatripildis tähtsal kohal, pole sellesarnast teatrilaviini nagu sel suvel varem nähtud. Teatrit tehti igas Eestimaa nurgas: räägitakse,

et kolme suvekuuga jõudis esietenduda rohkem kui 80 uuslavastust. Suveteatri tipu peal oligi see aasta püsti.

Mõnevõrra üllatab, et pärast pikka kevadist pausi ei sündinud teatrite avanedes loomingulist plahvatust, ehkki teatritegijail oli justkui aega mõelda ja mõtiskleda ning nad ei pidanud maadlema olukorraga, kui proovisaalis jääb ikka ja alati nädal või kaks puudu. Ent kunstilist hüpet ei järgnenud, nii et võib-olla käis vedru lihtsalt vaikselt maha, kindlasti mõjutasid ka pidevate katkestustega prooviperioodid. Peale selle viis kevadel esietendumata jäänud lavastuste rohkus selleni, et sügisel oli mõnes teatris vaata et igal nädalavahetusel esietendus, uuslavastused tulid ridamisi üksteisele selga. Igati mõistetav, sest repertuaariplaanid on pikalt ette paika pandud, lavastuste ettevalmistamine tähendab kulusid, olgu need näitlejate palgad või tehniliste lahenduste, dekoratsioonide maksumus, ja on väga keeruline öelda, et jätame ühe või teise lavastuse sootuks välja toomata. Teatrid ei ole olnud alid selliseid raskeid otsuseid langetama, ehkki vahel oleks pidanud.

Pootsi veinimõisas suvel mängitud lavastus „Eramaa“ (lavastaja Anti Reinthal) sai kriitikutele oma valusa laksu kätte, kuid enam-vähem sama karmi hinnangut vääriskid ka sügisel välja tulnud Vanemuise „Soomusrong nr 7“ (lavastaja Tiit Palu) ja Rakvere teatri „Suvitusrömaan“ (lavastaja Aare Toikka). Kui meenutada kadunud teatri NO99 tegijaid, siis nemad olid küll sellised, kes hakkasid pihta ja kui välja ei tulnud, julgusid ka katki jätta. Peab olema julgust riskida ja julgust ebaõnnestumist tunnustada. Vastasel juhul lavastus lihtsalt vormistatakse kuidagi ära, ei enam.

Sellega seoses lendab kivi ka kriitikute tsunfti kapsaaeda. Teatrikriitikat ilmub napilt, mis osalt on seotud ka sellega, et Eesti Päevaleht on pärast kultuuritoimetuse kaotamist – väidetavalt pidi kultuur sellest ainult võitma – pildilt peaaegu kadunud. Nii et mõne lavastuse kohta ilmub vaid üks arvustus, kui sedagi, ja kui siis too üks autor juhtumisi ei taha midagi kriitiliselt öelda, võib tulevastel teatriloolastel juba mõne aasta pärast jääda mulje, et oligi päris tore tükk.

Kadi Herkül: „Eestis on praegu vaid mõned lavastused, mis lähevad mihinal.“

Anni Önnelid / Öhtuleht / Scanpix

Kas esimese pandeemia-aastaga võrreldes tuleb esile mingeid erinevusi?

Ilmselt ollakse valitseva ebakindlusega nende peaaegu kahe aasta jooksul juba harjunud. Vahepeal ei teadnud nädalatki ette, mis juhtuma hakkab. Need kaks aastat pole kindlasti olnud ühelegi teatrile kerged. Kuna omatulu teenimise kohustus on suur, siis on teatrijuhtidel olnud hirmus aeg.